

Середземна геополітика – союзники, комунікації й битви

ІГОР ГНЮС

20 ЛИСТОПАДА 2019

У трилогії «Володар перснів» Джон Р. Р. Толкін створив не тільки цікавий сюжет, а й цілий світ, так само логічний, як і реальний. І, як і в реальному, історії конкретних персонажів розгортаються на тлі складних геополітичних процесів. У контексті сучасних подій у нашій частині Європи твір Толкіна можна читати ще і як підручник стратегії й тактики.

Magdalena Katańska

Після війни Останнього союзу настав мир, гарантом якого був переможець – королівство Гондору. У запеклій битві з Мордором Гондор зазнав великих втрат, Саурон убив короля Еленділа, проте принц Ісілдур уламком батькового меча спромігся зрізати перстень влади разом із пальцем Саурона. Ісілдур відмовився знищити перстень, і наслідком цієї помилки

згодом стала війна за перстень влади.

Панування Гондору було безперечне. Столиця королівства Оsgіліат, розкинута на двох берегах великої річки Андун, була ще й портом, тож тут можна було контролювати потік людей і товарів, збирати мито з тих, хто припливав з півдня морем і далі мандрував на північ, захід і схід. На півночі від Гондору, уверх за течією, був водоспад, і мадрівникам доводилося тягти човни чи кораблі сушею, щоб оминати пороги. Цей водоспад колись становив природний кордон між королівствами Гондору й Арнору, але Арнор був уже давно знищений, а на його колишніх теренах був розташований Шир.

Також на півночі містився важливий осередок ельфійського самоврядування – містечко Рівендел, яке збудував князь Елронд. Лежало воно в невеличкій долині серед гір і було неприступною фортецею. Туманні гори височили над ним пасмом із півночі на південь, розділяючи простір на захід до моря й розлогий північний схід, де мешкали гноми. Поширення сили гномів і ельфів, союзників Гондору, стримували посіпаки Чорного Володаря – орки. Після знищення Арнону вони захопили фортецю Гундабад на далекій півночі. Уже в часи, близькі до війни за перстень, орки завоювали Морію, підземне королівство гномів. Головним осередком стримування сили союзників Гондору стала фортеця Дол-Гулдур, яку збудував Саурон біля лісу Лорієн, де жили ельфи.

До збройного конфлікту дійшло, коли після вбивства дракона Смауга гноми повернулися до Самотньої гори. Ця гора була стратегічно важлива для орків і Саурона, бо дозволила б установити комунікаційну лінію між Гундабадом, Морією й Мордором. Гноми з союзниками перемогли, тому просування військових сил Мордору на півночі мінімалізувалося.

Та Саурон мав стратегію, логічну й послідовну. Що більше років минало від війни Останнього союзу минали роки, то слабшою ставала влада Гондору. Не гаючи часу, Саурон відбудував у Мордорі Чорну вежу, відновив війська орків і оманю почав укладати союзи з дикими народами півдня: за допомогу у знищенні Гондору обіцяв їм неабияке багатство та владу. Він поволі, але методично здобував плацдарм, щоб зруйнувати Гондор, й одним із кроків у цьому напрямку стало захоплення вежі Місяця, Мінас-Ітіл. Володарі Гондору збудували її неподалік від Мордору, щоб боронити своїх кордонів, і була вона близнючкою вежі Пильнування, Мінас-Тіріт.

Гандалф, інший мудрець, який відкинув спокусу перейти на темний бік, звільнив Теодена, тож війська

Рогану знову отримали головнокомандувача.

Коли Гондор втратив панування над Осгіліатом, столицю перенесли до Мінас-Тіріт, де постало укріплене місто. Королі Гондору втратили колишню славу і владу, а от Мордор контролював весь східній берег Андуну разом із руїнами східної частини Осгіліата. Щоб здобути плацдарм для атаки на Мінас-Тіріт, Саурон мусив десантними військами захопити ще підконтрольну Гондорові західну частину колишньої столиці, збудувати понтонні мости й переправити загони на рівнину, розкинуту перед твердиною Мінас-Тіріт.

У скрутній ситуації королівство Гондору могло сподіватися на допомогу князівства Рогану, розташованого північніше. Війська Рогану були кінні, тобто здатні швидко рухатися й атакувати ворога з великою силою. Саурон вирішив знищити відважних вершників, переманивши на свій бік Сарумана, стародавнього мудреця й очільника Таємної ради, створеної, щоб чинити опір Темному Володареві. Ворог використав палантири, кулясті камені, які слугували засобами зв'язку. Саруман жив у вежі, збудованій, щоб захищати так звану браму Рогану, рівнину між Білими й Туманними горами. Саурон через палантир переконав Сарумана, що його велич така значна, що немудро було б не долучитися до переможних мордорських військ. Саруман створив велику армію орків, озброїв її й вислав, щоб знищити волелюбних роганців. Щоб додатково ослабити союзників Гондору, він узяв у полон короля Рогану Теодена; та Гандальф, інший мудрець, який відкинув спокуси перейти на темний бік, звільнив Теодена, тож війська Рогану знову отримали головнокомандувача.

Столиця Рогану Едорас стояла на одному з пагорбів біля самого підніжжя Білих гір. Її дерев'яні укріплення не могли стримати нищівної сили орків. Теоден, відновивши сили після поневолення, вирішив відступити, щоб зустріти війська Сарумана в Гельмовому яру. Це була основна твердиня Рогану, давнє камінне місто, спроможне знести будь-який штурм. Щоправда, у нього були два слабкі місця. По-перше, під оборонною стіною протікав струмок, тому будівельникам довелося зробити в стіні канал для витоку води; під час облоги орки пробрили там мур. По-друге, іншого виходу з фортеці не було, і якби твердиню взяв ворог, захисники не могли б утекти нікуди, крім глибоких і недосліджених печер. Мудрість воєначальників і провидіння дозволили відстояти Гельмів яр. Гандальф відшукав у степах роганський бойовий загін, і з першими променями сонця кіннота з розбігу вдарила загостреними списами в правий фланг орків. До війни долучилися енти, пастирі лісу, які розправилися з недобитками саруманового війська.

Роган вдалося врятувати, але вирішальна битва лежала ще попереду.

ІГОР ГНІЮС

20 ЛИСТОПАДА 2019